

Régi mesterségek

A piktortégla gyártás

A piktortéglagyártásról, erről a ma már kihalt foglalkozásról *Róth Antalt* kérdeztem és néhány adatot felhasználtam *Hauser József* Budaörsi krónikájából.

A piktortégla alapanyaga a fehér agyag, az úgynevezett budai föld. A szobafestők használták és használják néhányan ma is, ugyanis növeli a mész fedőképességét.

A bányászás, gyártás a múlt század nyolcvanas éveiben már folyt. Sok budaörsinek nyújtott megélhetést. Ezzel foglalkozott a *Szakály, a Wendler, a Dörflinger, a Zierkelbach, az Eppich, a Herczog család és a Mayer család*. Ez utóbbinak a mai városháza területén volt a telepe.

Valamikor a bányászok kora tavasztól késő ősziig feljártak a Frankhegy oldalába. Szűk tárnákat vájtak a hegybe. Az oldalára erősített kötél segítségével ereszkedtek lefele. Karbid lámpával világítottak. Keresték a fehér réteget, ami néhol csak 10-15 centiméteres volt, de máshol 2-3 méter vastagságot is elért. Ezért némely helyen nagy üregek keletkeztek, máshol csak hasoncsúszva értek hozzá. Sőt helyenként kútszerűen leástak és vödörben húzták fel az agyagot. A biztonság érdekében az

omladékos részeket aládúcolták. Csáknnyal, lapáttal dolgoztak. A szűk „egyemberes” járatokon lapos fonottkosárban, – aminek a neve svinge –, emberi erővel hordták fel az agyagot. Fent aztán speciális V alakú kocsikra rakták. A szállítást nagyon erős, muraközi lovakkal végezték, mert egy-egy rakomány súlya 25-30 mázsát is elért. A lejtőkön a megfelelő fékezés nagy ügyességet kívánt a fuvarostól. A veszélyesebb helyeken „vaspapucsot” használtak, azaz ék alakú vasat szorítottak a kerékre megakadályozva a forgását. Egy-egy fuvaros naponta háromszor-négyszer fordult a bánya és a telep között, amiből több is volt a községben.

A piktortégla telepen 3x5 méteres ládába aprították az agyagot, áztatták, iszapolták, kapával többször átdolgozták, két-három napig. Amikor vajpuhaságúvá vált, munkaasztalra dobták.

Eddig a férfiak dolgoztak az agyaggal, ettől fogva az asszonyokra várt a feladat, akik sablonok segítségével téglá alakúvá formálták, kezüket és a fából készült sablonokat többször benedvesítették, hogy ne tapadjon. Majd hosszú deszká-

kon a napra tették száradni. Az asszonyok estére tetőtől-talpig agyagosak lettek. Valamennyi még teljesen ki nem száradt téglába a tulajdonos vasbélyegzőjével beütötték a jelét.

Aztán újból dolga akadt a fuvarosnak. Lapos platójú kocsiját este megrakta az oldalára állított piktortéglával. Méretre laposan elvágva. A rakományt ponyvával letakarta, hogy az esőtől védje.

Hajnali ötkor a fővárosba indult. Délután háromkor már üres volt a kocsi, az építési telepekre gyakran rendelésre szállított, és a szobafestők vásárolták.

Az ötvenes években megtörtént a bányák államosítása. Nagy terveket szöttek, hogy drótkötélpálya épül majd, de ebből nem lett semmi. A bányászat szinte egyik napról a másikra megszűnt. A támfákat elhordták, a járatokat berobbantották. A bányászok közül sokan szilikózisban haltak meg, mert a belélegzett por megtámadta a tüdejüket. A piktortéglát egyre kevesebben használták, mert felváltották a modern szintetikus alapanyagú festékek.

Steinhauser Klára